

KLASICIZAM I PROSVJETITELJSTVI

razdoblje od sredine 17. do kraja 18. stoljeca
suprotstavljen kicenosti baroka u krajnostima rokoko
klasicisticka etika
smirenost u dovršenost oblika, uzvisenost stila i jasnoća
posredno nadahnuće u djelima Grka i Rimljana

prosvjetiteljski pokret
prosvjecivanje naroda
filozofija zdravog razuma
filozofija u knjizevnosti

Klasicizam je razdoblje koje za uzor ima starogrcku i starorimsku knjizevnost. Nastao u talijanskoj arhitekturi, siri se i na ostale umjetnosti. Osnovna obilježja: sklad, jasnoća, staloznost, preciznost, prevlast razuma nad osjecajima.

Nicolas Boileau (Boalo)- pisac djela Pjesnicko umjeće "Ucite se misliti, a potom pisati!"

Rene Descartes- "Mislim, dakle jesam.", zacetnik racionalizma u kojemu se objektivna stvarnost spoznaje samo misljenjem i temelji se na razumu, neovusna o osjetilnom iskustvu.

Klasicizam zahtjeva kult forme, smirenost i dovršenost. Knjizevnost je 1. moralisticka jer hvali VRLINU, 2. racionalna jer sve mora biti po razumu, 3. didakticka jer uci da je krepost trajna, a zlo prolazno

Likovi- kao i starogrcki, junaci, hrabri postojani i skloni odricanju. U dramskim djelima likovi tumace ljudske strasti, ideju o duznosti iznose jaki i razumni pojedinci, ne dopustajuci da osjecaji prevladaju.

Stih je glavno sredstvo izrazavanja, u oblikovanju su uzor anticki stihovi, prilagodjavani jezicnim mogucnostima. Tipizirani likovi prema strogim nacelima.

Klasicizam u Europi

Pierre CORNEILLE (1606.-1684.)

CID - drama napisana prema predlosku spanjolskog dramskog pisca "Cidova mladost"

- gl lik- spanjolski vitez don Rodrigo Diaz iz [11.st.](#) koji je stekao slavu u borbi protiv Maura. Jedan je od najpopularnijih vitezova u spanj usmenoj narodnoj pjesmi Corneille mu daje posebnu ulogu, zaljubljen u Himenu, ali braneci CAST svoga oca, ubija Himeninog. Iako ga Himena voli trazi osvetu. U raspletu sukoba pomaze kralj koji osudjuje krvnu osvetu tvrdeci da je krv dopusteno prolijevati samo za domovinu. -tragikomedija slavi domoljublje primjenjujuci Descartesovu filozofiju: duznost, volja i razum odredjuju postupak likova

JEAN RACIN (1639.-1699.)

- dramaturg, predstavnik klasicisticke tragedije

- jednostavan jezik, ali psiholosko nijansiranje postupaka likova

Fedra - zena atenskog kralja Tezeja koja je potajno zaljubljena u posinka

Hipolita...nakon smrti muža iskazuje Hipolitu svoju gresnu ljubav

- klas. postupak- suprotstavljanje likova s osjećajem odgovornosti i likova koji djeluju razorno, moralna kriza kao pokretač radnje
- postuje pravila tragedije, trojno jedinstvo (Strogo klasično pravilo prema kojem radnja mora teći unutar triju jedinstava: mjesta, vremena i radnje. Jedinstvo mjesta znači da se radnja odvija na jednom mjestu, jedinstvo vremena znači da se radnja morala dogoditi u jedinstvenom, neprekinutom vremenskom odsjeku, a jedinstvo radnje znači da nema isprepletanja dviju ili više usporednih radnji.)

MOLIÈRE (Jean-Baptiste Poquelin)
(1622.-1673.)

- ukupno 33 dramska djela, naspijavala su, ismijavala i izazivala prosvjede
- zanimala ga je prirodnost, istinitost, psiholoska rasclamba, slikao je ljudsku prirodu
- SKRTAC - komedija u 5 činova
- radnja se odvija u Parizu u kući bogatoga i skrtog Harpagona koji je skrivao novac u vrtu
- nakon niza komicnih situacija mladi i zaljubljeni par izlaze kao pobjednici
- Moliere kreira besmrtno tipove likova, promatrač je i slikar ljudske naravi
- tema Plautove Aulularije

VOLTAIRE (François-Marie Arouet)
(1694.-1778.)

- Enciklopedija- s prijateljima sakuplja sve onovremeno znanje i tiska

CANDIDE

- roman u kojemu predstavlja svoje filozofske poglede
- humor, ironija, kritika društva, filozofske misli...

CARLO GOLDONI
(1707.-1793.)

- talijanski komediograf, reformator kazalista

GOSTIONICARKA MIRANDOLINA

Mirandolina ima svratiste u Firencu, osvaja goste...dvojicu je pridobila, ali treći, koji joj nije naklonjen, postupa s njom grubo..M. mu se želi osvetiti, pravi se da prezire muskarce i tako stječe vitezovo povjerenje da bi se i on na kraju zaljubio u nju, a ona se onda uda za drugoga.

Klasicizam u Hrvatskoj

- nije baš bilo izrazitog klasicizma, više utjecaj klasičnih pisaca, najviše na Matiju Petra Katancicu
- klasični izraz je utjecao na hrv. metriku; srodnost zbog utjecaja postoji, ali ne i istovjetnost jer je riječ o hrv. verzijama strofa

Hrvatska prosvjetiteljska književnost

- prosvj. zamisli i racionalizam ostvarivali su se prilagodljivim domaćim uvjetima i vlastitim potrebama

Slavonija se početkom [18.st](#) oslobadja od Turaka i dolazi pod upravu Austrije i otvara se prostor prosvjetiteljstvu.

Prosvjetiteljstvo ujedinjava sve hrv. važne gradove i predjele. Srodnost je vidljiva na tematskoj razini - svrha je moralno i vjersko prosvjetovanje naroda.

MATIJA PETAR KATANCIC Slavonac

(1750.-1825.)

- pisao na latiskom, hrvatskom i madjarskom
- pjesnik, knjizevni povjesnicar i teoreticar i znanstvenik

JESENJI PLODOVI

- zbirka pjesama na lat i hrv jeziku
- hrv pjesme pise prema kvantiteti slogova, a ne prema naglasku

MATIJA ANTUN RELJKOVIC Slavonac

(1732.-1798.)

- pisao prakticna i poucna djela

Nova slavonska i nimacka gramatika - ima cak i popratni prosvjetiteljski prilog

SATIR ILITI DIVJI COVIK

u [18.st.](#) hrv krajevi su zaostali u razvoju za europskim zemljama, osobito Slavonija nakon oslobodjenja od Turaka..

..zemlja neobradjena, sela zapustena, zaostali turski obicaji

- s namjerom da nesto promijeni pise Satira
- 10-erac

ANDRIJA KACUC MIOSIC Makarska

(1704.-1760.)

Razgovor ugodni naroda slovinskog

- zbornik epskih pjesama u 10-ercu i ponesto u prozi
- povijest od najstarijih vremena do njegovog vremena
- namijenjeno puku
- stih i stil usmenog epskog pjesništva
- opjevane su i borbe s Turcima sto je narod najvise privlacilo
- djelo utjece na sirenje stokavskog narjecja

TITUS BREZOVACKI Zagreb

(1757.-1805.)

- pjesnik i komediograf
 - pisao pjesme na latinskom i hrv, a komedije na kajkavskom
- Diogenes ili sluga dveh zgubljenih bratov

Matijas Grabancijas dijak

- oslikao je zagrebacku sredinu na prijelazu iz 18. u [19.st.](#)
- pokladna scenska igra koja je tiskana nakon izmjena zahtjevanih od strane cenzora
- M. G. je djak koji je zavrrio 12 bogoslovnig skola i 1 vilenjacku pa se mogao sluziti carolijama
- otkriva ljudske mane i komicno im se izruguje
- njegove zrtve su postolar, krznar, gradski sluzbenici
- nema zenskih likova

U Du - Rudjer Boskovic - znanstvenik, filozof, knjizevnik